

MUHASEBE EĞİTİMİ ALMAKTA OLAN ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYONLARI VE MUHASEBE BÖLÜMÜNÜ TERCİHLERİNİN İRDELENMESİ

MOTIVATION OF ACCOUNTING STUDENTS AND EXAMINATION OF THEIR PREFERENCE OVER ACCOUNTING DEPARTMENT

Oğuzhan ÇARIKÇI*

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, Isparta,
oguzhancarikci@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8709-9071>

ÖZ

Bu çalışmanın amacı ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe bölümüne yönelik motivasyonlarını irdeleyerek, muhasebe bölümü tercihinde etkili olan faktörlerin motivasyonları üzerindeki etkilerini belirlemektir. Süleyman Demirel Üniversitesi Muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılan araştırmanın verilerinin elde edilmesinde anket tekniğinden yararlanılmıştır. Değerlendirmeye alınan toplam 960 anketin analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin muhasebe bölümü tercihlerinde muhasebe mesleğinin cazibesi, meslek lisesi ve bilinç dışı olmak üzere 3 faktörün etki ettiği ve muhasebe mesleğinin cazibesi boyutunun öğrenci motivasyonu üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin motivasyonlarının cinsiyete ve öğretim türüne göre farklılaşmadığı, mezun oldukları lise, öğrenim gördükleri okul türü ve muhasebe bölümünü isteyerek tercih edip etmedikleri değişkenlerine göre farklılaştığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Muhasebe bölümü tercihi

Jel Kodları: M40, M41

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the motivations of the students who are studying accounting at undergraduate and graduate level by examining their motivations towards the accounting department and to assess effects of the factors that have influence over department choice on student motivation. Survey technique was used in obtaining the data of the research done on the students who are in accounting education at Süleyman Demirel University. According to the results of the analysis of 960 surveys taken into consideration, it was determined that 3 factors affect the students choice of the profession -the attractiveness of the accounting profession, occupational high school and unconscious choice- and that the attractiveness dimension of the accounting profession was a strong influence on the student motivation in the preferences of the students in the accounting department. On the other hand, it has been revealed that the motivations of the students do not differ according to the type of sex and education, they differ according to the variables, such as high school, graduated school type and students own preference over accounting department.

Keywords: Accounting, Accounting Education, Accounting Department Preference

Jel Codes: M40, M41

GİRİŞ

Bilim geçmişte insanların evreni anlama ve doğaya hâkim olma çabaları olurken günümüzde oldukça çeşitli ve çok farklı

uzmanlık alanlarına sahiptir. Eğitim bilimi de bunlardan biridir. Eğitim bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında istedik ve kasıtlı bir şekilde davranış değiştirme

süreci olarak tanımlanmaktadır (Ereş, 2007: 224-225). Başka bir tanıma göre ise eğitim; öğrenme ve öğretme olaylarını da içine alan en geniş kapsamlı kavram ve faaliyettir. Planlı, programlı şekilde olabileceği gibi plansız ve programsız bir şekilde de olabilmektedir. Ülkenin menfaatlerine ulaşması, sosyal, ekonomik ve teknolojik açıdan kalkınmasının sağlanması konusunda uzman personele ihtiyaç duyulacağı tartışılmaz bir gerçektir (Çelikkaya, 2006: 37).

Bu yüzden toplumun eğitilmesinin de en son halka olan üniversitelere şahıs ve toplum tarafından farklı birçok işlev yüklenmektedir. Bunlardan bazıları; temel bilimlerin ülkede gelişimine katkı sağlamak, meslek dallarının ihtiyacı olan elemanları yetiştirmek, uygulamalı araştırmalar yapmak, ülke ve dünya meselelerine çözümler sunmak, yaratıcı düşünceye sahip, disiplinli ve geniş ufuklu, nitelikli kişiler yetiştirmektir (Bolay, 2011: 106). Üniversitelerde eğitim alan öğrencilerin, öğrenim gördükleri bölümü isteyerek tercih etmeleri ve ileride yapacakları mesleklere ilişkin motivasyonlarının üst seviyelerde olması, hem eğitim sürecinde hem de mezuniyet sonrası iş hayatında ki başarılarını etkileyecektir. Bazı öğrencilerin beklentilerinin karşılanamaması ve motivasyon eksikliği yaşamaları, onların üniversite eğitimlerini tamamlayamamaları diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de oldukça önemli bir sorundur. Söz konusu sorunun çözümü ise öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümü neden seçtikleri, beklentilerinin neler olduğu ve motivasyon düzeylerinin belirlenmesi ile sağlanabilecektir (Zeytinoğlu, 2012: 104). Dolayısıyla öğrencilerin eğitimlerine başlamadan önceki dönemdeki tercih edecekleri bölüme yönelik motivasyon düzeyleri önem kazanmaktadır. Kavramsal olarak motivasyon, insanlara iş yaptıran ve onları yaptıkları işlere daha çok yoğunlaşmalarını ve enerji harcamalarını sağlayan şeydir. Bireylerde başarılı sonuçlar elde edilmesine, yüksek performansa, kararlılığa, sorunların

çözümlemesinde gönüllüğe ve sorumluluk almada istekli olmaya vb. şekillerde davranışlara yöneltmekte ve neden olmaktadır (Simpson, 2001: 4-9).

İnsanların hayatta karşılamak zorunda olduğu üç aşamalı ihtiyaçlar sıralamasından bahsedilebilir. Bunlardan birincisi yeme, içme, barınma, ısınma gibi zorunlu ihtiyaçlardır. Her ne kadar para kazanmak zorunlu ihtiyaç gibi görünse de insanları motive etmeye tek başına yeterli olmayacaktır. İkincisi sosyal statü elde etme isteğine ilişkin ortaya çıkan motivasyondur. Bu ihtiyaç insanlar için fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasından sonra ortaya çıkan güçlü bir motivasyon odağı olarak görülmektedir. Üçüncü ve son aşama ise kişisel hedeflere ulaşmaktır. İnsanlar kendilerini geliştirmek ve seçmiş oldukları meslekler de çok daha iyisini yapmak istemektedir (Keenan, 1996: 15-19).

Bu çalışmada da yukarıda bahsedilen ihtiyaçlar sıralamasında ikinci ve üçüncü aşama olarak ayrılan ihtiyaçların karşılanmasında motivasyonun rolü incelenmiştir. Çalışmada muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme yönelik motivasyon düzeylerini belirleyerek muhasebe bölümünü tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Diğer taraftan öğrencilerin muhasebe bölümünde etkili olan faktörler ile öğrencilerin cinsiyetleri, öğretim türleri, mezun oldukları lise ve öğrenim gördükleri okul türleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

MUHASEBE MESLEĞİ

Muhasebe ilk çağlarda yapılan ticarete cevap verebilme adına sadece alacakların ve borçların takibine ilişkin bir araç olarak hizmet ettiği bir alan görülmekteydi. Daha sonraları teknolojik gelişim ve sonrasında yaşanan ekonomik değişim ile birlikte muhasebe kavramında da önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Muhasebede ki bu gelişmelere paralel olarak muhasebe eğitiminde de değişiklikler olmuş, işletmelerin gereksinim duydukları finansal

bilgilerin oluşturulmasına yönelik olarak verilen muhasebe eğitimlerinde de değişiklikler yapılmıştır. Bu anlamda muhasebe vasıtasıyla oluşturulacak bilgi ve belgelerin doğruluğunu, güvenilirliğini sağlamanın yolu, muhasebe alanında çalışacak kişilerin iyi bir muhasebe eğitimi almasından geçecektir. Bu sebeple hem bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bir muhasebe eğitim sistemi kurulmalı hem de bu işi yapacak bireylerin yaptıkları işe karşı motivasyonlarının daima üst seviyelerde olması gerekmektedir (Şengel, 1999).

Geçmişten günümüze kadar geçen süre içerisinde muhasebe mesleği tüm kültürlerde önemli rol oynayan bir meslek dalı olarak görülmüştür. Günümüzde ülke ekonomilerinin dünya ekonomileri ile birleşmesi rekabetin uluslararası boyutlara gelmesi günümüz işletmelerini zorlu bir ortama sürüklemiştir. Bu durum muhasebe mesleğinin de değişim sürecine uygun olarak geliştirilmesi ve tüm dünyada ki muhasebe uygulamalarının birbirine uyumlu hale getirilmesine etken olmuştur. Muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirildiğinde ise bu değişim sürecine ayak uydurabilmek mesleki yaşamları boyunca sürekli eğitim faaliyetleri içinde kalmakla olabilecektir (Toroslu, 2012: 65-69).

Sonuç olarak muhasebecilerin küreselleşen ekonomik ortamda, hem çalıştıkları kurumların rekabet avantajı sağlayabilmeleri hem de kendi kariyerleri açısından bilişim teknolojilerinden faydalanmaları ve yeni gelişmelere uyum sağlamak için gerekli çabayı göstermeleri gerekmektedir. Ayrıca muhasebenin ürettiği bilgi ve belgelerin karar almada kullanılabilmesi için muhasebe eğitimi alan öğrencilerinde muhasebe sürecini çok iyi kavraması, muhasebe ilkeleri ve kavramlarına, muhasebe standartlarına bir bütün halinde hakim olması bir zorunlu bir hal almıştır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 118). Kaliteli bir mesleki eğitim ile birlikte mesleğin gerektirdiği teknik beceri ve mesleki etik öğrencilere mutlaka aktarılmalıdır. Bu nedenle hangi aşamada olursa olsun muhasebe eğitimi veren

kurumlarında çağın teknolojisinin muhasebe eğitimi üzerindeki etkilerini dikkate alarak kendi eğitim ortamlarını uygun hale getirmeleri bir zorunluluktur (Yıldırım ve Dalgeç, 1993: 376).

LİTERATÜR TARAMASI

İlgili literatür incelendiğinde, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanında çalışma niyetlerini etkileyen faktörleri ele alan sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Ilgaz'ın (1996) İstanbul da yer alan üniversitelerin iktisat, işletme, işletme mühendisliği, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin Türkçe İngilizce eğitim alan 3. ve 4. sınıf öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada, öğrencilerin muhasebe mesleğini saygın ve geçerli bulduklarından dolayı muhasebe bölümünü tercih ettiğini ortaya koymuştur. Zeytinoğlu (2012) Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe bölümü öğrencilerinin motivasyonu ve beklentilerine yönelik yaptığı çalışmada, öğrencileri motive eden unsurların eğitim düzeyi ve gelecekteki iş imkânları olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğunun Ticaret Lisesinden gelen öğrenciler olması, muhasebe bölümünün tercih edilmesinde daha çok bilgi sahibi olarak geldiğini göstermektedir.

Atmaca ve Çoşgun (2014) muhasebe eğitimi alan öğrencilerin motivasyon ve beklentilerinin değerlendirdikleri çalışmalarında, mesleğinin sürekli olarak bilgilerin yenilendiği bir meslek dalı olması, kişisel gelişime katkısı ve saygınlık sağlaması ve imkanlarının büyük olması boyutlarının muhasebe bölüm tercihlerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Çakır vd. (2014) Meslek Yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin algı ve beklentilerinin belirlenmesine yönelik çalışmalarında, ticaret lisesinden gelen öğrencilerin muhasebe derslerine daha ilgili olduklarını, diğer taraftan sadece okulda alınan eğitimin ilerisi için yeterli olmayacağını bu sürecin çeşitli panel, konferans vb. etkinlikler ile desteklenme-

sinin öğrencilerin motivasyonlarını artırıcı etki yapacağını da belirtmişlerdir.

Kandemir vd. (2016) Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin, Bayat, Çay ve Şuhut ilçelerinde bulunan Meslek Yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe bölümüne yönelik bakış açılarını inceledikleri çalışmalarında, öğrencilerin % 52'sinin muhasebe mesleğini yapmayı düşündüklerini tespit etmişlerdir. Kızıl ve Gencer (2016) de Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarısını etkileyen faktörleri belirlemek için yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin muhasebe mesleğini gelecekleri için garanti olarak gördüğünü ve bundan dolayı derslerine motive olduklarını belirlemişlerdir. Albez ve Bilici (2012) Meslek Yüksekokullarında muhasebe öğrencilerinin mesleğe bakış açılarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak yaptıkları çalışmanın sonuçlarında öğrencilerin muhasebe mesleğini yapmak istedikleri için ilgili bölümleri tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Yürekli (2017) de Meslek Yüksekokulu Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe eğitimine ve mesleğine yönelik bakış açılarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında, öğrencilerin muhasebe eğitimi veren eğitim kurumlarından mesleki başarılarını etkileyecek bir takım beklentilerinin olduğu tespit etmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Ölçüm Aracı

Araştırmada verilerin elde edilmesinde anket tekniğinden faydalanılmıştır. Coşgun'un (2013) çalışmasında kullandığı ölçek örnek olarak alınmış ve araştırmanın amacı dışında kalan ifadeler çıkarılmış, geri kalan bazı ifadelerinde yapısı değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler sonucu ölçek üç bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde muhasebe öğrencilerinin muhasebe bölümünü tercih etme davranışlarını ölçmeye yönelik 16 ifade, ikinci bölümde muhasebe öğrencilerinin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarını ölçmek için 12 ifade ve

üçüncü bölümde öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin 7 soru bulunmaktadır. Öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etme davranışları ve muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarının belirlenmesine yönelik oluşturulan ifadeler toplam dereceleme ölçeği (1: Kesinlikle katılmıyorum,... 5: Kesinlikle katılıyorum) ile demografik özelliklerine yönelik ifadelerin bir kısmı açık uçlu, bir kısmı da kapalı uçlu olarak sorulmuştur.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Yalvaç Meslek Yüksekokulu, Isparta Meslek Yüksekokulu, Gönen Meslek Yüksekokulu, Keçiborlu Meslek Yüksekokulu, Atabey Meslek Yüksekokulu, Şarkikaraağaç Meslek Yüksekokulu ve Eğirdir Meslek Yüksekokulunda ön lisans ve lisans düzeyinde muhasebe eğitimi almakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu okulların tercih edilme sebebi, hedef kitle içinde yer alan bireylere daha kolay ulaşılabilir olmasıdır. Bu okullarda muhasebe eğitimi almakta olan öğrenci sayısı 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibarı ile 1821'dir. Evrenin tamamına ulaşılmasının mümkün olmaması sebebiyle, örneklem alma yoluna gidilmiş, tesadüfi olmayan yöntemlerden kolayda örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Dağıtılan 1500 anketten 1115 tanesi geri dönmüştür. Geri dönen anketlerden 155 tanesi eksik doldurulmuş ya da dereceleme ölçekleri anketin tamamında aynı işaretlendiği için yeterli veri ve anlamlılığa sahip olmadığı görülmüş dolayısıyla değerlendirmeye alınmamıştır. Geriye kalan 960 anket ise değerlendirmeye alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik cinsiyet, yaş, öğretim türü, mezun olunan lise, muhasebe bölümünün isteğe bağlı olarak seçimi ve muhasebe bölümünün ilk tercih olması gibi sorular yöneltilmiştir. Tanımlayıcı istatistik kapsamında elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%	Öğretim Türü	N	%
Erkek	405	43	Normal Öğretim	615	65,4
Kadın	536	57	İkinci Öğretim	325	34,6
Toplam	941	100	Toplam	940	10
Üniversite Sınavında İlk Tercih Mi?	N	%	Muhasebe Bölümünü İsteyerek Mi Seçti?	N	%
Evet	474	50,3	Evet	524	58,8
Hayır	469	49,7	Hayır	367	41,2
Toplam	943	100	Toplam	891	100
Yaş	N	%	Mezun Olunan Lise	N	%
20 yaş altı	205	21,9	Ticaret Lisesi	471	50
20-22 yaş	634	67,7	Düz Lise	218	23,1
22 yaş üstü	97	10,4	Diğer	253	26,9
Toplam	936	100	Toplam	942	100
Öğrenim Gördüğü Okul	N	%			
Önlisans	422	44			
Lisans	538	56			
Toplam	960	100			

Tablo 1 incelendiğinde, çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu (% 57) kızlar ve 20-22 yaş grubu oluşturduğu görülmektedir. % 56'sı lisans, % 44 önlisans eğitimi almakta olan öğrencilerin % 65,4'ü normal öğretim, % 34,6'sı ikinci öğretimde okumaktadırlar. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı ticaret lisesi, diğer yarısı diğer liselerden (Düz lise, kız meslek lisesi

vb.) mezun olmuştur. Öğrencilerin % 58,8'i muhasebe bölümünü isteyerek tercih ettiği ve % 50,3'ü ise ilk tercihi olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin muhasebe eğitimi benimsesinde motivasyon araçlarını belirlemek için kullanılan ifadelerle ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Motivasyonlarını Belirleyen İfadelere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

İfade	n	Ort.*	S.S.	Varyans
Muhasebe eğitimiyle ilgili konuları detaylı bir şekilde öğrenmek istiyorum	960	3,76	1,1603	1,346
Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacak ve para kazanma ölçümü arttıracaktır	960	3,45	1,1046	1,220
Muhasebe eğitimi daha eğitimli bir insan olmamı olanaklı kılacaktır	960	3,43	1,0774	1,161
Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır .	960	3,42	1,2149	1,476
Eğitim konusunda ailemin benden beklentilerini karşılamamı sağlayacaktır	960	3,40	1,1979	1,435
Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirecektir.	960	3,32	1,1114	1,235
Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır	960	3,30	1,1188	1,252
Muhasebe eğitimi ufkumu genişletecek ve zorluklarla baş edebilmemi sağlayacaktır	960	3,30	1,1188	1,252
Muhasebe alanındaki çalışmalar benim için caziptir.	960	3,20	1,1676	1,363
Genel Ortalama	960	3,40	,8257	,682

*1= Kesinlikle Katılmıyorum ..... 5= Kesinlikle Katılıyorum

Cronbach Alpha: ,886

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarını belirlemek için kullanılan her bir ifadenin ve tüm ifadelerin genel ortalamasına göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinin orta düzeyin biraz üstünde olduğu görülmektedir. Motivasyon ölçeğinde yer alan 12 ifadeye güvenilirlik testi gerçekleştirilmiş ve üç ifadenin ölçeğin

güvenilirliğini düşürdüğü tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu üç ifade bundan sonraki yapılacak analizlere dahil edilmemiştir.

Çalışmada öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etmelerine yönelik ifadelerin boyutlu yapısını tespit etmek için yapılan açıklayıcı faktör analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Muhasebe Bölümünü Tercih Etmelerine Yönelik İfadelerin Ait Faktör Analiz Sonuçları

Boyutlar	Faktör Yüklü	Ortalama	Varyans Açıklama Oranı (%)	Özdeğer	Güvenilirlik
FAKTÖR 1: MESLEĞİNİN CAZİBESİ		3,17	28,25	3,90	,802
Alınan muhasebe eğitim iş bulmada yeterli olduğunu düşündüğüm için tercih ettim	,730				
Muhasebe mesleğinin geleceği olması bakımından bu bölümü tercih ettim	,721				
Muhasebe alanında iş imkanlarının daha geniş olduğunu düşünüyorum	,707				
Muhasebe mesleğinin itibarlı ve kazançlı bir meslek olduğunu düşünüyorum	,699				
Muhasebe alanındaki kariyer fırsatları ilgimi çekiyor.	,658				
Toplumun muhasebe mesleğine yönelik bakış açısının olumlu olması nedeniyle bu bölümü tercih ettim	,590				
FAKTÖR 2: MESLEK LİSESİ		2,95	18,94	1,52	,752
Mezun olduğum lise türünün meslek yüksekokulu muhasebe programını tercihimde etkisi olmuştur.	,875				
Lisedeki muhasebe derslerinde başarılı olmam bu bölümü tercih ettim	,786				
Sahip olduğum yetenek ve beceriler muhasebe için uygundur.	,624				
FAKTÖR 3: BİLİNÇ DIŞI		2,01	14,08	1,31	,508
Yaşadığım yer olması sebebiyle bu bölümü tercih ettim	,763				
Sınavsız geçiş nedeniyle bu bölümü tercih ettim	,735				

KMO = ,814 ; Bartlett's Küresellik Testi= 3199,777 (p= ,000)
Açıklama 61,28

Toplam Varyans

İlk olarak, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını test etmek için KMO (Kaiser_Meyer_Olkin) analizinden faydalanılmış ve oran 0,814 bulunmuştur. Bu oran örneklem sayısının yeterliliğini göstermektedir. Faktör analizinin ön şartlarından olan değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı Bartlett Küresellik Testi sonucunda gösterilmiştir (p = 0,000). Ankette öğrencilerin muhasebe sektörüne tutumlarını ölçmek için kullanılan 16

önerme faktör analizine dâhil edilmiştir. Eşkökenliliği (communality) 0,5'in altında olan 5 ifadenin elenmesi sonucu toplam varyansın % 61,28'sini açıklayan ve özdeğeri 1'in üstünde olan üç faktör elde edilmiştir.

Birinci faktör toplam varyansın % 28,25'ini açıklamakta olup "Mesleğin cazibesi" olarak isimlendirilmiş ve altı ifadeden oluşmuştur. Bu faktörü oluşturan ifadeler;

muhasebe mesleğinin geleceğinin olması, iş imkanlarının geniş olması, itibarlı ve kazançlı olması, kariyer fırsatlarının olması ve toplumda olumlu imaja sahip olması ifadeleridir. İkinci faktör toplam varyansın % 18,94'ünü açıklamakta olup "Meslek lisesi" olarak isimlendirilmiş ve üç ifadeden oluşmuştur. Bu faktör ise, ticaret meslek lisesinde eğitim alınması ve meslek lisesinde başarılı olunması ifadelerinden oluşmaktadır. "Bilinç dışı" olarak isimlendirilen üçüncü faktör toplam varyansın % 14,08'ini açıklamakta olup iki ifadeden oluşmuştur. Bu faktörü oluşturan ifadeler, yaşanan yer olması ve sınavsız geçişin olması ifadeleridir.

Çalışmada elde edilen faktörlere güvenilirlik analizi uygulanmış ve her faktör için genel güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha Katsayısı) bulunmuştur (Mesleğin cazibesi için 0,802 – Meslek lisesi

için 0,752 ve Bilinç dışı için 0,508). Her ne kadar bilinç dışı boyutunun güvenilirlik düzeyi oldukça düşük çıksa da, bulunan değer kabul edilebilir sınırlar içerisinde (Kalaycı, 2010: 405). Son olarak elde edilen her bir faktörün ortalamaları alınmıştır. Mesleğin cazibesi faktörünün ortalaması 3,17; meslek lisesi faktörünün ortalaması 2,95 ve bilinç dışı faktörünün ortalaması 2,01 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın Hipotez Testleri

Hipotez 1: Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Yönelik Motivasyonlarının Cinsiyete Göre Farklılığı

	Erkek		Kız		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Motivasyon	3,39	,8316	3,41	,8258	-,276	,782

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla H1 hipotezi reddedilmiştir.

Hipotez 2: Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyon öğretim türlerine göre farklılaşmaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Yönelik Motivasyonlarının Öğretim Türüne Göre Farklılığı

	Normal Öğr.		İkinci Öğr.		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Motivasyon	3,36	,8539	3,47	,7639	-1,892	,059

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının öğretim türlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla H2 hipotezi reddedilmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim türü ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Hipotez 3: Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları mezun oldukları liseye göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin mezun oldukları lise ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları

arasında anlamlı bir farklılık olup gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 6'da olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Yönelik Motivasyonlarının Mezun Oldukları Liseye Göre Farklılığı

	Ticaret Lisesi		Diğer Liseler		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Motivasyon	3,49	,7730	3,35	,8607	2,109	,035*

* $p < 0,05$

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının mezun oldukları lise türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre Ticaret lisesi mezun öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin diğer lise mezunlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla H3 hipotezi kabul edilmiştir

Hipotez 4: Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarının öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Yönelik Motivasyonlarının Okul Türüne Göre Farklılığı

	Önlisans		Lisans		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Motivasyon	3,24	,8621	3,52	,7756	-5,193	,000*

* $p < 0,01$

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre lisans öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin önlisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak H4 hipotezi kabul edilmiştir.

Hipotez 5: Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarının

muhasebe bölümünü isteyerek tercih edip etmediklerine göre farklılaşmaktadır.

Öğrencilerin muhasebe bölümünü isteyerek tercih edip etmedikleri ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını karşılaştırmak amacıyla t-testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Yönelik Motivasyonlarının Muhasebe Bölümünü İsteyerek Tercih Edip Etmediklerine Göre Farklılığı

	Evet		Hayır		t	p
	Ort.	S.S	Ort.	S.S		
Motivasyon	3,63	,7309	3,10	,8453	10,06	,000*

* $p < 0,01$

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik motivasyonlarının muhasebe bölümünü

isteyerek tercih edip etmediklerine göre farklılaştığı görülmektedir. Buna göre muhasebe bölümünü isteyerek tercih eden

öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin bölümü istemeyerek tercih eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak H5 hipotezi kabul edilmiştir.

Hipotez 6: Öğrencilerin muhasebe bölümünü tercihlerini etkileyen faktörler muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarına etki etmektedir.

Öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etmesinde etkili olan faktörlerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir. Regresyon analizinde faktör boyutları bağımsız değişken, genel motivasyon ise bağımlı değişken olarak kullanılmıştır.

Tablo 9: Faktör Boyutlarının Öğrenci Motivasyonlarına Etkileri

Faktör Boyutları	β	t	p*
Muhasebe Mesleğinin Cazibesi	,641	24,163	,000
Meslek Lisesi	,110	4,098	,000
Bilinç dışı	-	-4,857	,000

*p<0,01 R²=0,472 F=284,370 p=0,000;

Tablo 9'da yer alan regresyon analizi sonuçlarına göre, modelin bir bütün olarak anlamlı (F=284,370; p=0,000) olduğunu ve bağımsız değişkenlerin modeli % 47 oranında açıkladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyonlarına en çok muhasebe mesleğinin cazibesi ($\beta=0,641$; $t=24,163$; $p<0,01$) boyutunun etkili olduğu olduğu söylenebilir. Diğer taraftan meslek lisesi boyutunun motivasyona az da olsa bir etkisi varken, bilinç dışı boyutunun öğrenci motivasyonuna olumsuz yönde etkisinin olduğu görülmektedir.

SONUÇLAR

Çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesine bağlı Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Yalvaç Meslek Yüksekokulu, Isparta Meslek Yüksekokulu, Gönen Meslek Yüksekokulu, Keçiborlu Meslek Yüksekokulu, Atabey Meslek Yüksekokulu, Şarkikaraağaç Meslek Yüksekokulu ve Eğirdir Meslek Yüksekokulunda ön lisans ve lisans düzeyinde Muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyon düzeyleri incelenmiş ve bu bölümü tercih etmelerinde etkili olan faktörler belirlenmiştir. Elde edilen

Bağımlı Değişken: Genel Motivasyon

verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin muhasebe eğitimine yönelik motivasyon düzeylerinin orta düzeyin biraz üstünde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının Ticaret Meslek Lisesi çıkışlı olması sebebiyle bölüme daha motive oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetleri, öğretim türleri, mezun oldukları lise, öğrenim gördükleri okul türü ve muhasebe bölümünü isteyerek tercih edip etmedikleri ile muhasebe eğitimine yönelik motivasyon düzeyleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin motivasyon düzeylerinin cinsiyet ve öğretim türüne göre farklılaşmamaktadır. Mezun oldukları liseye göre Ticaret Lisesi mezunlarının diğer liselerden mezun olanlara göre daha motive oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgu Zeytinoğlu (2012) ve Çakır vd. (2014) çalışmaları ile kısmen örtüşmektedir. Okul türü değişkenine göre lisans öğrencileri motivasyon düzeyleri ön lisans öğrencilerine göre daha yüksektir. Üniversiteye ön lisans öğrencilere göre daha yüksek puanla giren lisans öğrencilerinin doğal olarak daha motive oldukları düşünülebilir. Yine benzer bir şekilde muhasebe bölümünü isteyerek

tercih eden öğrencilerin istemeyerek tercih eden öğrencilere nazaran daha motive oldukları da belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe bölümünü tercihlerine “Mesleğin cazibesi”, Meslek Lisesi” ve Bilinç Dışı” olmak üzere üç faktör etki etmektedir. Elde edilen bu faktörlerden mesleğin cazibesi, öğrencilerin muhasebe bölümü tercihlerinde en önemli boyut olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçta Ilgaz’ın (1996) çalışmasını kısmen desteklemektedir. Bilinç dışı boyutunun etkisi ise en az düzeydedir. Araştırmanın son kısmında öğrencilerin muhasebe bölümü tercihlerinde etkili olan faktörlerin öğrencilerin motivasyonları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılan çok değişkenli regresyon analiz sonucuna göre mesleğin cazibesi boyutu öğrencilerin

motivasyon düzeyine önemli düzeyde etkilerken, bilinç dışı boyutunun olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda lise öğrencilerine üniversitede bölüm tercihlerinde gerekli danışmanlık hizmetleri verilmeli, bölüm ve programlar ile ilgili bilgiler verilmeli ve beceri ve ilgi alanlarına uygun bölümlere yönlendirilmelidir.

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi’nde iki yıllık ve dört yıllık muhasebe eğitimin alan ön lisans ve lisans öğrencileri üzerinde yapılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde eğitim almakta olan (İşletme, Ekonomi ve İktisat gibi) öğrenciler üzerinde çalışmaların yapılması daha genellenebilir sonuçların elde edilmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ALBEZ, A. ve Bilici, N. (2012). “Meslek Yüksekokulu Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakış Açıları: Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma”, Atatürk Üniversitesi SBE Dergisi, 16(3): 383-398.
- ATMACA, M. ve Çoşgun, N. (2014). “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, Çankırı Karatekin Üniversitesi”, İİBF Dergisi, 4(1):167-184.
- BOLAY, S.H. (2011). “Çağdaş Üniversitelerde Neler Önem Kazanmaktadır”, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt1, Sayı 3:106.
- ÇOŞKUN N. (2013). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇAKIR, N., Canbaz, S. ve Gümüş, S. (2014). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimindeki Algı ve Beklentilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Uzunköprü MYO örneği, Uluslararası Hakemli Pazarlama ve Pazar Araştırmaları Dergisi, Yaz Dönemi, 2(1): 78-94.
- ÇELİKKAYA, H. (2006). “Eğitim Bilimlerine Giriş” , Alfa, 3. Basım, Eylül, İstanbul.
- EREŞ, F. (2007). “Eğitim Bilimine Giriş”, Maya Akademi, Ankara.
- ILGAZ, Y. (1997). ”Muhasebe Eğitimi Kalitesinin Meslek İmajına Etkisi”, SPK, Yayın:68, Ankara.
- KANDEMİR, T., Kardeş, Z. ve Baykut, E. (2016). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Örneği”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2): 133-151.

10. KEENAN, K. (1996). “Yöneticinin Kılavuzu Motivasyon”, Remzi Kitabevi, Eylül, İstanbul.
11. KIZIL, C. ve Gencer, K. (2016) “Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Başarısına Etki Eden Faktörlerin Tespiti: Yalova Üniversitesinde Bir Uygulama”, Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi: 67-110
12. ŞENGEL, S. (1999). “Almanya’da Muhasebe Eğitimi Baden-Württemberg Eyaleti Stuttgart-Hohenheim Üniversitesi Uygulaması”, Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir.
13. SIMPSON, W. (2001). “Yöneticiye Notlar Dizisi”, Ankara.
14. TOROSLU, M.V. (2012). “Muhasebe teorisi”, Adalet Yayınevi, Ankara.
15. YILDIRIM, O. ve Dalgeç, A. (1993). “Türkiye XIII Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Küreselleşme ve Muhasebe Eğitimi”, 20-22 Mayıs 1993, Çeşme İzmir.
16. YÜREKLİ, E. (2017). “Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine ve Mesleğe Bakış Açılarının Araştırılması”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Mart,19(1):319-339.
17. ZAİF, F. ve Ayanoğlu, Y. (2007). “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 9/1: 115-136.
18. ZEYTİNOĞLU, E. (2012). “Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyonu ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi.